

N:o 10.

Af Herr **Bergstedt:** *Angående beviljande af en pension å 750 kronor åt framlidne Professoren Anders Jonas Ångströms enka, Augusta Ångström, född Bedoire.*

Till statsråds-protokollet för den 9 i denna månad yttrade Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastik-departementet: »Af ålder har svenska staten hedrat utmärkte män genom omvårdnad om deras efterlemnade, när dessa deraf varit i behof. Äfven i nyare tider har representationen välvilligt lyssnat till framställningar i sådant syfte.» Till dessa lika sanna som väl sagda ord kan läggas, att Riksdagen under de sist förflutna åren icke sällan på grund af enskilda representanters förslag beredvilligt erkänt utmärkte mäns förtjenster genom att bereda deras efterlevande en någorlunda sorgfri tillvaro. Det är med sådana exempel för ögonen som jag vågar tillförsä mig ett välvilligt deltagande för efterföljande framställning.

I Juni månad förlidet år afled, ännu i sin mannaålders fulla kraft, en man, som utan öfverdrift kan sägas hafva genom lärda forskningar gjort det svenska namnet en ovänskelig heder, professorn i fysik vid Upsala universitet *Anders Jonas Ångström*. Redan hans förtjenster såsom akademisk lärare voro af den framstående art, att de ensamma skulle hafva beredt honom anspråk på en varaktig hågkomst, i det att han genom införandet af fysiska laborationer väsendtligt förbättrade undervisningen i de exakta vetenskaperna och derigenom bidrog att hos den studerande ungdomen väcka ett lifligare intresse för dessa läroämnen. Men derutöfver har han genom sina omfattande undersökningar i de flesta delar af fysiken, särdeles den nya gren deraf, som medelst ljusets sönderdelning söker utforska beståndsdelarne i aflägsna världskroppar, uppnått en berömmelse, som sträcker sig vida utöfver fäderneslandets gränser och i hela den lärda världen tillvunnit honom

det aktningsfullaste erkännande. Jag skall icke belasta denna framställning med ett uppräknande af Ångströms talrika, så väl på modersmålet som på främmande språk utgifna skrifter; jag inskränker mig att här nämna hans sista stora arbete, *Recherches sur le spectre solaire*, som med sin präktiga atlas tills vidare utgör ett hufvudverk för alla dem som sysselsätta sig med spektral-analytiska undersökningar, och hans redan 1853 till Svenska Vetenskaps-akademien inlemnade »Optiska undersökningar», hvori han, förr än någon annan fysiker, uppställde den lag, som väsendtligen ligger till grund för spektralanalysen. Då Ångström tre år senare upptogs till ledamot af det berömda lärda engelska samfundet *Royal Society*, yttrade dess dåvarande president general Sabine i den sedvanliga adressen, att det främmande språket och det långa afståndet alltför länge hållit samfundet i okunnighet om denna afhandlings tillvaro, men att man efter tagen kännedom derom icke kunde undgå att erkänna dess författare såsom spektralanalysens fader. Utom den Svenska Vetenskaps-akademien och Kongl. Vetenskaps-societeten i Upsala, hvilka Ångström såsom ledamot tillhörde allt sedan 1850 och 1851, samt det nyss nämnda engelska samfundet, hade Berlins och Köpenhamns vetenskaps-akademier hedrat honom med ledamotskap, och mot slutet af sin lefnad åtnjöt han den för andra än fransmän ganska sällsynta utmärkelsen att blifva kallad till korresponderande ledamot af Franska institutet. Af de nyss omförmälda svenska institutionerna hade han flera gånger mottagit hederspris och penningebelöningar, och han är den enda svensk, åt hvilken *Royal Society* tilldelat utmärkelsen af den stora Rumfordska guldmedaljen, af omkring 200 svenska dukater, hvilken år 1870 voterades åt honom jemte ett icke obetydligt penningbelopp.

Redan vid 29 års ålder befordrades Ångström till en ordinarie befattning, nemligen den med en adjunktur i filosofiska fakulteten förenade astronomie observatorssysslan, hvilken han innehade i hela femton år, till 1858, då han fick tillträda professionen i fysik, som han flera år förut såsom vikarie hade upprätthållit. Men lönen vid adjunkturen var den tiden så ringa — knappast öfver 800 R:dr — att det måste väcka förvåning, huru en man, som saknade all enskild förmögenhet, kunde utöfva en så omfattande vetenskaplig verksamhet samt derutöfver företaga utländska resor, till en del på egen bekostnad. Utnämnd till professor använde han i ännu högre grad sina enskilda tillgångar, för att genom upprepade besök i främmande länder främja den vetenskap, som låg honom närmast om hjertat.

Det är lätt begripligt att Professor Ångström, oafbrutet sysselsatt med arbeten af det slag, som inbringa mer ära och anseende än inkomster, samt dertill i betydlig mån upptagen af förvaltningsuppdrag, för hvilka hans skarpsinne, affärserfarenhet och arbetsförmåga gjorde honom särdeles eftersökt, icke kunde hinna att bereda en önskvärd ekonomisk trygghet åt de sina. Han efterlemnar enka, en vuxen dotter och en minderårig son utan andra tillgångar än en pension, som anses komma att uppgå till omkring 1,000 kronor, samt 2- eller 300 kronors afkomst af några besparingar. Detta är icke det bleka armodet, men enkan efter en man som gjort sig så väl förtjent om vetenskapen, och så värdigt häfdat de svenska lärdomsidkarnes anseende, borde anses berättigad att se sin ålderdom värnad mot allt för tunga umbäranden och kunna motse någon lättnad i sina bekymmer för att kunna värdigt uppfostra sonen af en så utmärkt fader. Jag tillåter mig därför vördsammt anhålla,

att Riksdagen ville åt Enkefru Augusta Ångström, född Bedoire, å allmänna indragningsstaten bevilja 750 kronor årligen, att åtnjutas i hennes återstående lifstid, så länge hon förblifver i enkostånd.

Stockholm den 25 Januari 1875.

Carl Fredr. Bergstedt.
